

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน
ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
Public Participation in Articipation in Community Waste
Management of Tungloknoksup – District, Kampaengsan District,
Nakhopathom Province

พระมหานิพนธ์ ปรีบุญโญ (เชียงใหม่)

Phramaha Nipun Parepuno (Chiangka)

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social science Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Email: Phramahanipun@gmail.com

Received: 2019-05-31; Revised: 2019-08-14; Accepted: 2019-08-14

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนกอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมจากผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนทุ่งลูกนกได้เข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะ โดยภาพรวมในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เกิดจากการรวมกลุ่มความต้องการที่มาจากพื้นฐานความต้องการของคนในชุมชน ด้วยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ โดยมีการประชุมในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เป็นประจำ เพราะข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากประชาชน จะสะท้อนให้เห็นความต้องการและการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้น จึงทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เมื่อกิจกรรมเกิดจากความ

ต้องการของคนในชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้การตอบสนองของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำจัดขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ชุมชน, การจัดการขยะ

Abstract

The main objectives of this study are: i) to study the waste management of Tunglooknok Sub-district, Kampaengsaen District, Nakhonpathom Province; ii) to study people's participation in the waste management of Tunglooknok Sub-district, Kampaengsaen District, Nakhonpathom Province; and iii) to present the participatory waste management model of Tunglooknok Sub-district, Kampaengsaen District, Nakhonpathom Province. The findings of the study revealed that: The public participation in waste management of the community of Thunglooknok Sub-district, Kamphaengsaen District, Nakhonpathom Province has been found that people in the Thunglooknok Sub-district community participate in community development and waste management by overview in various aspects very well starting from joining the search for problems, analyze the causes of problems, and various guidelines that may be used to solve the problem getting involved in waste management, of which activities caused by the integration of needs based on people in the community with exchanging knowledge, realizing useful information and regular meetings at the village level. It is because of various information received from the public will be able to see the needs and allow people in the community to participate in activities that happened from the beginning, that results benefits from various activities happening in the community to people. When activities arise from the needs of people's participation in the community, therefore, the response of participation in the disposal of waste caused efficiency and effectiveness.

Keywords: Public participation, community, waste management

บทนำ

“ขยะ” เป็นปัญหาสำคัญของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนมาก ซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อสังคม และระบบนิเวศ โดยเฉพาะในปัจจุบัน มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด ประกอบกับค่านิยมการบริโภค ส่งผลให้มีการผลิตสินค้า และบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ กัน เพื่อดึงดูดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น โดยบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน ใช้วัสดุที่สลายตัวตามธรรมชาติช้าและยากแก่การกำจัด (อมรสิทธิ์ เทียนชูบ, 2560 : 3-403) เช่น บรรจุภัณฑ์ที่ทำเม็ดพลาสติก ที่เป็นผลผลิตจากวัสดุปิโตรเคมี จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยในชุมชน ปี 2560 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า แนวโน้มของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุกปี โดยในปี 2560 ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศมี 27.40 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ที่มี 27.06 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.26 หรือ 120,000 ตัน ขณะที่อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนลดลงจาก 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2559 แต่ปี 2560 เพิ่มขึ้น อยู่ที่ 1.26 กิโลกรัม/คน/วัน ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องเพิ่มขึ้น จาก 9.59 ล้านตัน ปี 2559 เป็น 11.70 ล้านตัน ในปี 2560 และยิ่งน่ากลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจาก 5.80 ล้านตัน เป็น 8.52 ล้านตัน จากสถานการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงทุกปี ในขณะที่อัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัด และอัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้วิกฤตปัญหาขยะมูลฝอย จึงถือเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการแบบไม่มีมาตรฐาน อีกทั้งปัญหาขยะยังมีอัตราการขยายตัว จากชุมชนเมืองไปสู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น เพราะมีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนชนบท เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

จากข้อมูลกรมควบคุมมลพิษ ปี 2560 พบว่า ขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ 6.01 ล้านตันหรือ 16,467 ตันต่อวัน คิดเป็น ร้อยละ 22 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นประชาชนในพื้นที่ จะดำเนินการกำจัดในครัวเรือนโดยการเทกองรวมกันไว้ ประมาณ 4.92 ล้านตัน หรือ 13,482 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 21 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งประเทศไทย ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีสัดส่วนองค์ประกอบ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอัตราที่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำขยะจำพวก พลาสติก แก้ว กระดาษ โลหะ

อลูมิเนียม มาร์ไซเคิลได้ ร้อยละ 30-35 และนำขยะอินทรีย์หรือขยะที่สามารถย่อยสลายได้ มาหมักทำปุ๋ยได้ร้อยละ 45-50 แต่ปัจจุบันอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีเพียง ร้อยละ 21 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ซึ่งยังคงเป็นอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ ขยะมูลฝอย ที่มีศักยภาพในการกลับมาใช้ประโยชน์ได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551)

จากสถานการณ์ ดังกล่าวมา ทำให้ทราบว่า การจัดการกับปัญหาขยะ คงไม่สามารถ ผลักให้เป็นภาระของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หากแต่ทุกคน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการลดคัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว หมู่บ้าน หรือชุมชน สถานประกอบการต่างๆ เช่น ร้านอาหาร โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ รวมทั้งองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียน สถานข้าราชการ อาคาร สำนักงาน ก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้ และยังช่วยให้ประหยัดงบประมาณ และทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้น การคัดแยกขยะและของเสียอันตรายที่เหลือใช้จาก ชุมชน เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการติดตามข้อมูลสถานการณ์ขยะ จะช่วยให้สามารถ วางแผนจัดการขยะได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบโดยเฉพาะขยะบรรจุภัณฑ์ ที่ยากต่อการกำจัด เช่น ถุงพลาสติก และโฟม ที่มีเพิ่มขึ้นตลอด ในขณะที่หน่วยงานของรัฐที่ รับผิดชอบ ยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บ และกำจัดได้หมดในแต่ละวัน จึงเกิดปัญหาขยะ ตกค้าง รวมทั้งวิธีการกำจัดยังดำเนินการไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น การเทกองกับพื้น การเผา ในที่โล่ง เหล่านี้ ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กลิ่นคาว การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ ผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดิน การแพร่กระจายของแมลงต่างๆ และสัตว์นำเชื้อโรคที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพอนามัย สร้างความเดือดร้อนรำคาญและเป็นที่รังเกียจของประชาชนทั่วไป (พัชรี ไกรแก้ว, 2550) ดังนั้น การจัดการขยะชุมชนชนบทให้ถูกวิธี จะช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้ ระดับหนึ่ง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกชุมชน ช่วยดำเนินการจัดการขยะได้อย่างถูกต้อง จะทำให้ปัญหาในการจัดการขยะเกิดผลเป็นรูปธรรมเกิดการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน และเกิด เป็นผลประโยชน์ต่อชุมชนอีกหนทางหนึ่งด้วย

ตำบลทุ่งลูกนก เป็นตำบลขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในปัจจุบันมีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 23 หมู่บ้าน มีประชากรในตำบลทั้งสิ้น 13,136 คน และ จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,493 ครัวเรือน (ข้อมูลกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) ประชากรในตำบลทุ่งลูกนกส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อน อ้อย และไม้ประดับ เช่น กุหลาบ ไม้ผล ได้แก่ องุ่น มะม่วง มะเฟือง สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ ไก่ สุนัข เป็ด และไก่ (ในหมู่ที่ 6 บ้านทุ่งกระถินจะเลี้ยงโคนมกัณเกือบ ทั้งหมู่บ้าน) จากการสำรวจข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งลูกนก พบว่า ตำบลทุ่งลูก

นก มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในปี 2560 (มกราคม – พฤศจิกายน) จำนวน 1,174.71 ตัน/ปี หรือ 106.79 ตัน/เดือน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับชุมชน โดยมีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชน คือ 1. การเก็บรวบรวมขยะจากครัวเรือน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งลูกนก นำไปทิ้งที่ฝังกลบของเอกชนร้อยละ 99 2. กองขยะไว้ที่กลางแจ้งและเผากลางแจ้งร้อยละ 1 โดยพบว่าแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย 1. เกิดจากครัวเรือน จำนวน 41.80 ตัน คิดเป็นร้อยละ 39.14 ของปริมาณขยะทั้งหมด 2. โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 8 ตัน คิดเป็นร้อยละ 7.49 ของปริมาณขยะทั้งหมด 3. ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 22.50 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21.07 ของปริมาณขยะทั้งหมด 4. ผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 3 ตัน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ของปริมาณขยะทั้งหมด 5. หน่วยงานราชการ, วัด, องค์กรการกุศลต่างๆ จำนวน 8.08 ตัน คิดเป็นร้อยละ 7.57 ของปริมาณขยะทั้งหมด (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2559) จึงอาจกล่าวได้ว่า ขยะมูลฝอยชุมชนมีแหล่งกำเนิด มีแหล่งที่มาอยู่หลายแหล่ง ทำให้การบริหารจัดการขยะทำได้ยากต่อการบริหาร ซึ่งขยะส่วนใหญ่เกิดจากอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และขยะทั่วไปในครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนในตำบลทุ่งลูกนก มีวิธีการกำจัดขยะโดยการเผา การฝัง และบางส่วนให้รถเก็บขยะของ อบต.นำไปทิ้งที่บ่อขยะทุ่งควายหาย นอกจากนี้จะเป็นขยะที่เกิดจากตำบลทุ่งลูกนกแล้ว ยังมีขยะจากกรุงเทพมหานครที่นำมาทิ้ง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ทิ้งขยะที่ใกล้กรุงเทพมหานคร จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีปริมาณขยะจำนวนมาก ส่งกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค ทั้งนี้เพราะสาเหตุประการหนึ่งก็คือ การขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการขยะ

การจัดการขยะไม่ดีของชุมชน ทำให้ตำบลทุ่งลูกนกมีปริมาณคงค้างของขยะจำนวนมาก ส่งกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค ทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ทำให้คนเจ็บป่วย รวมถึงปัญหาหมอกควันจากการเผาขยะ หากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่ และส่งเสริมการจัดการขยะที่เกิดขึ้น ณ ต้นทาง หรือจัดการที่แหล่งกำเนิดขยะให้ปริมาณขยะเหลือน้อยลง โดยใช้หลัก 3R หรือ 3 ใช้ ได้แก่ 1. ใช้น้อยหรือลดการใช้ (Reduce) หมายถึง การลดปริมาณการใช้ลง โดยใช้เท่าที่จำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้อย่างฟุ่มเฟือยลดปริมาณขยะให้มากที่สุด 2. ใช้ซ้ำ (Reuse) หมายถึง การนำของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุ เหลือใช้กลับมาใช้อีก โดยไม่ผ่านขบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ เช่น การทำสิ่งประดิษฐ์ จากวัสดุเหลือใช้ นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะแล้วยังสร้างอาชีพและรายได้ การจัดตลาดนัดมือสอง เป็นต้น 3. แปรรูปใช้ใหม่ หรือรีไซเคิล (Recycle) หมายถึง การนำขยะมารีไซเคิล ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้

มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบ ในกระบวนการผลิต หรือเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ นอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงาน และลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเราสามารถทำได้ โดยคัดแยกขยะ รีไซเคิลแต่ละประเภท ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ/อะโลหะ แล้วนำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/ ขยะเหล่านี้ก็จะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล จากที่กล่าวมาข้างต้น หากทุกภาคส่วนของตำบลทุ่งลูกนก ตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างถูกต้องถูกวิธี จะทำให้ปัญหาในการจัดการขยะเกิดผลเป็นรูปธรรม เกิดเป็นผลประโยชน์ต่อสุขภาพของประชาชน และสภาพแวดล้อมชุมชน และเกิดการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก การมีส่วนร่วมของ อบต.ร่วมกับประชาชน ในการจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก ซึ่งจะทำให้ลดปริมาณขยะชุมชนอย่างยั่งยืน โดยจะใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ เน้นการทำงานของของชุมชน ร่วมกับ อบต. เนื่องจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วม นั้น จะสร้างโอกาสให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้อง ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน ได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดการผนึกกำลังร่วมกันโดยที่ชุมชน เป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และจะนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 400 ชุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

การวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 13,136 โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 รูป/คน ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ พระสงฆ์ปลัดอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำแกนนำชุมชน สาธารณสุขตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน และ ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานในการจัดการขยะมูลฝอยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด และ สังเกต พร้อมทั้งใช้อุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การจดบันทึก เป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaire)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะ
- ตอนที่ 3 ความเข้าใจ เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะของชุมชน โดยการใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง
- ตอนที่ 4 การตระหนักต่อการจัดการขยะของชุมชน
- ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชน
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ ระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการจัดการขยะ

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนตำบลทุ่งลูกนก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 ชุด

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับ พระสงฆ์ ประธานสภาฯ ปลัดอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำ แกนนำชุมชน สาธารณสุขตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน และ ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานในการจัดการขยะมูลฝอยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน จำนวน 12 รูป/คน

3. การสังเกตและการใช้เทคนิคการถ่ายภาพเพื่อเรียนรู้ สถานการณ์การจัดการขยะในชุมชนแบบยั่งยืน และปัญหาการจัดการขยะของชุมชน

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์และประมวลผล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้มีการศึกษาในพื้นที่ ทั้งการสัมภาษณ์ และได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ ในด้านการจัดการขยะของคนในชุมชน ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ และปัญหาการจัดการขยะของชุมชน และรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมจำนวน 400 คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

2) ทำการวิเคราะห์ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ทั้งสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage)ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferencial Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé

4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่กรอกแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมา คือ เพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ผู้มีอายุ 26 – 60 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา อายุระหว่าง 15 – 25 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และน้อยที่สุดคือ อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ตามลำดับ **มีระดับการศึกษา** ส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ระดับอุดมศึกษา (ป.ตรี-ป.เอก) จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และน้อยที่สุดคือระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ **มีอาชีพ** ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา รับจ้าง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27 รับราชการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เกษตรกรรมจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 และน้อยที่สุดคือ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ **มีรายได้/เดือน** ส่วนใหญ่ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมา ผู้มีรายได้ 5,001 – 15,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ผู้มีรายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และน้อยที่สุด คือ ผู้มีรายได้ 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ตามลำดับ **มีประเภทของขยะในครัวเรือนที่พบว่ามีจำนวนมากที่สุดในแต่ละวัน** ส่วนใหญ่มีขยะประเภทย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมา ขยะประเภทวัสดุโม โกล่งโฟม ใส่อาหารชนิดต่าง ๆ และถุงพลาสติกที่ไม่สะอาด ถุงพลาสติกใส่ของ รวมทุกพลาสติกทุกชนิด

จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ขยะประเภทกระดาษแข็ง กระดาษลูกฟูก หนังสือพิมพ์ เศษกระดาษใช้แล้ว จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ขยะประเภทเศษเหล็ก โลหะต่าง ๆ กระป๋องอลูมิเนียมบรรจุน้ำอัดลม กระป๋องเครื่องดื่ม จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ขยะประเภทแก้ว จำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 4.5 และน้อยที่สุด คือ ขยะประเภท ปนเปื้อน สารเคมี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ **มีวิธีการคัดแยกขยะและจัดการขยะในครัวเรือน** ส่วนใหญ่แยกประเภทขยะ เช่น ขยะเปียกและขยะแห้ง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมา เก็บรวมกันไม่ได้แยกประเภท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และน้อยที่สุด คือ ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้นจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ตามลำดับ **มีภาพรวมของปัญหาด้านการจัดการขยะของชุมชน** ส่วนใหญ่มีปัญหาปานกลาง จำนวน 211 คนคิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา ยังไม่มีปัญหาจำนวน 100 คนคิดเป็นร้อยละ 25 มีปัญหามากต้องการแก้ไขเร่งด่วนจำนวน 46 คนคิดเป็นร้อยละ 11.5 และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะ

ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะ รูปแบบวิธีการจัดการขยะ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุมากที่สุด จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละคิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงมา จากเพื่อน จำนวน 57 คน คิด เป็นร้อยละ 14.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 หอกระจายข่าวของชุมชน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 การเข้าร่วมประชุม/อบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม จำนวน 39 คนคิดเป็นร้อยละ 9.7 เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 หนังสือพิมพ์ จำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 7.0 อื่น ๆ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และที่น้อยที่สุดคือการเข้าร่วมประชุม/กิจกรรมของชุมชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และนิตยสาร/วารสาร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 **ปกติท่านได้รับข่าวสารจากแหล่งดังกล่าวบ่อยครั้งเพียงใด** ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารมากที่สุดคือ 1 เดือนต่อครั้งจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 รองลงมา ทุกวันจำนวน 91 คนคิดเป็นร้อยละ 22.7 มากกว่า 1 เดือนต่อครั้งจำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 21.2 สัปดาห์ละครั้งจำนวน 74 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 และน้อยที่สุดคือ 2 สัปดาห์ต่อครั้งจำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ **มีข่าวสารที่ได้รับมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน** ส่วนใหญ่มีผลและปฏิบัติตามบ้างจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมา ไม่มีผลเลยจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และน้อยที่สุดคือ มีผลและปฏิบัติตามทุกครั้งจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 มีความสนใจเนื้อหาเรื่องการจัดการขยะ ส่วนใหญ่สนใจมากที่สุดคือ ด้านการกำจัด เช่น ฝังกลบ เผา หมักปุ๋ย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 รองลงมา ด้านการ

คัดแยกขยะจำนวน 78 คนคิดเป็นร้อยละ 19.5 การลดขยะจำนวน 62 คนคิดเป็นร้อยละ 15.5 การฟื้นฟูประโยชน์ประโยชน์จากขยะจำนวน 57 คนคิดเป็นร้อยละ 14.3 และน้อยที่สุดคือ การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำและการป้องกันอันตรายจากขยะจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผู้ทำก็วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ในภาพรวมและรายด้านตามลำดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในประเด็นที่ว่า มีการกำหนดกฎระเบียบในการจัดการขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 รองลงมาคือ ด้านการตระหนักต่อการจัดการขยะของชุมชน ในประเด็นที่ว่า ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ เพราะเป็นหนทางลดโลกร้อนและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรให้สิ่งแวดล้อมน้อยลง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.87 รองลงมา ด้านความเข้าใจเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะของชุมชน ในประเด็นที่ว่า ถุงพลาสติก กล่องโฟม เป็นขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 74.25

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม รายด้าน

2.1 ด้านความเข้าใจเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะของชุมชน ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 12 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 12 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ “ชุมชนของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมากที่สุดคือ ถุงพลาสติก กล่องโฟม เป็นขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.25 อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการตระหนักต่อการจัดการขยะของชุมชน ประชาชนมีความตระหนักในการจัดการขยะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถาม

ทั้งหมด 6 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ “ชุมชนของท่านมีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อจำหน่ายแม้จะมีรายได้ไม่มากนักแต่ก็คุ้มค่า เพราะช่วยลดปริมาณและขยะในบ้าน” มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.71

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 10 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มี “การกำหนดกฎระเบียบในการจัดการขยะของชุมชน” มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยภาพรวม

ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการขยะในชุมชน

ชุมชนยังขาดถังขยะที่ใช้แยกขยะแต่ละประเภท ส่วนมากจะมีแค่ถังสีน้ำเงิน คนในชุมชนก็จะทิ้งขยะทุกอย่างลงในถังขยะสีน้ำเงินซึ่งคนเก็บขยะก็ต้องมาแยกขยะแต่ละประเภท ถ้ามีถังขยะ 4 สี ก็จะลดการทิ้งขยะรวมกันได้

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชน

ควรมีถังขยะทั้ง 4 สี ไว้ตามจุดต่าง ๆ เพื่อคนในชุมชนจะได้ฝึกการแยกประเภทขยะจากที่บ้านของตนเองและนำมาใส่ถังขยะแต่ละประเภทตามจุดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และในการจัดการขยะให้ถูกวิธีนั้นเราควรที่จะได้รับคำแนะนำจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาแนะนำ เพื่อให้การกำจัดขยะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ที่ไม่ได้เกิดแค่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องสามารถเป็นต้นแบบแนวทางการกำจัดได้จริง เช่น แนะนำการฝังกลบดินที่ถูกวิธี หรือ การนำขยะมาเป็นรายได้หรือ เชื้อเพลิงเลี้ยงชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการกำจัดขยะสูงสุด

สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม คือ ประชาชนต้องเข้าร่วมติดตามตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน โครงการที่เกี่ยวกับการให้การศึกษารับข้อมูล ข่าวสาร หรือร่วมประชุมวิเคราะห์กำหนดจัดทำรายงานของแผนงาน กิจกรรม โครงการต่างๆที่มีประชาชน

เข้าไปมีส่วนร่วม สำรวจข้อมูลค้นหา เพื่อค้นหาปัญหาในการจะพัฒนาหมู่บ้าน โดยที่องค์กรบริหารส่วนตำบล นำปัญหาที่ประชาชนเสนอให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเห็นความต้องการความเดือนร้อน ของประชาชนที่ตรงประเด็นมากที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และให้มีการสนับสนุนการให้ความรู้ปราชญ์กับชาวบ้านในชุมชน หรือนำวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ เพื่อการพัฒนาการจัดการขยะในชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ปานกลาง 1 ด้าน แต่ถ้าพิจารณาภายในด้านถือว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในประเด็นที่ว่า มีการกำหนดกฎระเบียบในการจัดการขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 รองลงมาคือ ด้านการตระหนักต่อการจัดการขยะของชุมชน ในประเด็นที่ว่า ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ เพราะเป็นหนทางลดโลกร้อนและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรให้สิ้นเปลืองน้อยลง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.87 รองลงมา ด้านความเข้าใจเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะของชุมชน ในประเด็นที่ว่า ถุงพลาสติก กล่องโฟม เป็นขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 74.25 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (ประพุกษ์นิลโมทย์, 2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกิ่งอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาสที่พบว่า คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายเองได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนทุ่งลูกนกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะ โดยภาพรวมในด้านต่างๆเป็นอย่างดีมาก เริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆเกิดจากรวมกลุ่มความต้องการที่มาจากพื้นฐานความต้องการของคนในชุมชน ด้วยมีการแลกเปลี่ยนรับรู้รับทราบ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ โดยมีการประชุมในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เป็นประจำ เพราะข้อมูลต่างๆที่ได้รับจากประชาชน จะสะท้อนให้เห็นความต้องการและการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้น จึงทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก เมื่อกิจกรรมเกิดจาก

ความต้องการของประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้การตอบสนองของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำจัดขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาวิจัย จึงทำให้ทราบว่า ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมในทุกๆด้าน อยู่ในระดับที่ดีมาก ผลก็มาจากการมีส่วนร่วมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางหน่วยงานจัด และมีผู้นำชุมชน หรือประชาชน ไม่ว่าจะ เป็นชาวบ้าน ต่างให้ความร่วมมือให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกๆด้าน เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการให้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา เสนอปัญหา ความต้องการ และคัดเลือกแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยที่มีหน่วยงาน หรือ ผู้นำชุมชน มีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนความต้องการในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลดีตามมา หรือจะทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องการกำจัดขยะภายในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไปที่สนใจอยากได้ความรู้ เอากลับไปต่อยอดไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง และ เพื่อเป็นแบบอย่างในการเริ่มพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในงานของการมีส่วนร่วมและเพื่อศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป สรุปเป็นประเด็นดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือ รัฐ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับชาวบ้าน ในการเป็นแบบอย่างในการจัดการขยะภายในชุมชน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ผู้นำชุมชน ประชาชน หรือ ชาวบ้านทั่วไป เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำจัดขยะ เพื่อสร้างจิตสำนึกรักชุมชน และเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการกำจัดขยะให้มากขึ้น โดยสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น หอกระจายข่าว เอกสารแผ่นพับแจกจ่าย ให้ความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการกำจัดขยะ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

2) ควรณรงค์ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมจูงใจให้ประชาชน เกิดความร่วมมือในการคัดแยกขยะก่อนนำมากำจัดทิ้ง เช่น การประกวดการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ จากขยะ

3) ควรจัดหาถังขยะและกำหนดจุดที่ตั้งในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับความ ต้องการของประชาชนที่นับวันจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น

4) ควรจัดหาถังขยะสำหรับใส่ขยะอันตราย เพื่อให้ประชาชนได้ทิ้งขยะอันตรายแยก เป็นสัดส่วนไว้โดยเฉพาะและสะดวกต่อการนำไปกำจัดต่อไป

5) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทลงโทษ และความรู้เกี่ยวกับระเบียบของ หมู่บ้าน เกี่ยวกับการทิ้งขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเกิดความรับผิดชอบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อม

6) จัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับขยะและการ กำจัดขยะในพื้นที่ของตนเอง เช่น ตั้งเป็นคณะกรรมการดูแลในเรื่องการกำจัดขยะในชุมชน หมู่บ้านต่าง ๆ

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชน ในตำบล อื่นๆ และนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ภาพรวมของประชาชนทั้งหมู่บ้าน

2) ควรศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากประชากรที่ต้องการศึกษาว่า จะทำอะไร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

3) ควรมีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการกำจัด ขยะ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ความคิดเห็น และเปิดโอกาสโดยให้ประชาชนแสดงออกถึงความคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการทำงานต่อไป

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2551). คู่มือแนวทางการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย สำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน. พิมพ์ ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997) จำกัด.

ข้อมูลกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). จำนวนประชากรจำนวนครัวเรือน เดือน เมษายน 2559.

ชานนท์ ฮู่สกุล. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลนครยะลาในการจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา”. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการ ปกครองท้องถิ่น,มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฐภาพ ยมจินดา. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”. รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ตำบลทุ่งลูกนก. (2559). แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งลูกนก (พ.ศ. 2559 – 2564).
- ประพฤษ์ นิลโมทย์. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลยี่งอ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส”. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรี ไกรแก้ว. (2550). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของแม่บ้านกรณีศึกษา : แม่บ้านเขตเทศบาล ตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิโรจน์ สะวังจุ. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตตำบลนาดี อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร”. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2559). แผนการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) จำนวนประชากรจำนวนครัวเรือน ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559.
- อมรสิทธิ์ เทียนชูบ. (2560). การจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญบุญมา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษารั้งที่ 6, 3-403.